00164721

C11/44

អង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា
នៅចំពោះមុខអង្គបុរេជំនុំជម្រះ

សំណុំរឿងលេខ៖	០០២/១៩-០៩-២០០៧-អ.វ.ត.ក/ក.ស.ច.ស (អ.ប.ជ ០១)
បញ្ជូនទៅ៖	អង្គបុរេជំនុំជម្រះ
កាលបរិច្ឆេទនៃឯកសារ៖	ថ្ងៃទី២២ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០០៨
ភាគីបញ្ជូន៖	ការិយាល័យសហព្រះរាជអាជ្ញា
ភាសាដើម៖	ភាសាអង់គ្លេស
ប្រភេទឯកសារ៖	ជាសាធារណៈ

ឯកសារបានថតចម្លងត្រឹមត្រូវតាមច្បាប់ដើម
CERTIFIED COPY/COPIE CERTIFIÉE CONFORME
ថ្ងៃ ខែ ឆ្នាំ នៃការបញ្ជាក់ (Certified Date/Date de certification): 25 / 02 / 2008
មន្ត្រីទទួលបន្ទុកសំណុំរឿង/Case File Officer/L'agent chargé du dossier: SANN RADA

ការដាក់ជូនរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា ស្ដីពីការចូលរួមរបស់ដើមបណ្ដឹងរដ្ឋប្បវេណី នៅក្នុងបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍ជំទាស់នឹងការឃុំខ្លួនបណ្ដោះអាសន្ន

បញ្ជូនដោយ៖
ការិ. សហព្រះរាជអាជ្ញា៖
លោកស្រី ជា លាង
លោក Robert PETIT
លោក យ៉េត ចរិយា
លោក William SMITH
លោក តាន់ សេណារ៉ុង
លោក Anees AHMED

បញ្ជូនទៅ៖
អង្គបុរេជំនុំជម្រះ៖
ចៅក្រម ប្រាក់ គឹមសាន, ប្រធាន
ចៅក្រម Rowan DOWNING
ចៅក្រម ន៉ីយ ថុល
ចៅក្រម Katinka LAHUIS
ចៅក្រម ហួត វុទ្ធី

មេធាវីការពារក្ដីរបស់ នួន ជា៖
លោក សុន អរុណ
លោក Michel PESTMAN
លោក Victor KOPPE

មេធាវីការពារក្ដីរបស់ ដើមបណ្ដឹងរដ្ឋប្បវេណី៖
លោក ហុង គឹមសួន
លោក ឡោ ជុនធី
លោក នី ចាន់ឌី

ឯកសារដើម
ORIGINAL DOCUMENT/DOCUMENT ORIGINAL
ថ្ងៃ ខែ ឆ្នាំ ទទួល (Date of receipt/Date de reception): 22 / 02 / 2008
ម៉ោង (Time/Heure): 14:30 PM
មន្ត្រីទទួលបន្ទុកសំណុំរឿង/Case File Officer/L'agent chargé du dossier: SANN RADA

១. សេចក្តីផ្តើម

១. អង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា (“អ.វ.ត.ក”) គឺជាតុលាការដំបូងគេបង្អស់ និងជាតុលាការព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិ ឬដែលធ្វើឲ្យក្លាយទៅជាអន្តរជាតិ បានយល់ព្រមឲ្យមានឋានៈជាភាគីមួយដល់ជនរងគ្រោះពីឧក្រិដ្ឋកម្មផ្សេងៗដែលស្ថិតក្នុងយុត្តាធិការរបស់ខ្លួន[1]។ តុលាការនេះចាត់ទុកពួកគេថាជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី និងគ្រោងទុកជាមុននូវការចូលរួមយ៉ាងសកម្មក្នុងដំណើរការនីតិវិធីរបស់តុលាការនោះ[2] ។ ច្បាប់កម្ពុជា[3] និងច្បាប់នានារបស់យុត្តាធិការថ្នាក់ជាតិដែលស្រដៀងគ្នានេះមួយចំនួន ក៏បានចែងអំពីការចូលរួមយ៉ាងសកម្មរបស់ភាគីដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីនៅក្នុងដំណាក់ការផ្សេងៗនៃដំណើរការនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌដែរ[4] ។ ស្រដៀងគ្នានេះដែរ ជនរងគ្រោះត្រូវបានចាត់ទុកថាជា *ភាគីចូលរួម* នៅក្នុងដំណើរការនីតិវិធីនៃតុលាការព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិ (“ICC”) ហើយទស្សនៈរបស់ពួកគេត្រូវបានយកទៅពិចារណានៅពេលដែល ទស្សនៈទាំងនោះត្រូវបាន “កំណត់ថាសមស្របហើយ”[5] ។

២. ការអនុវត្តន៍ថ្នាក់ជាតិ និងអន្តរជាតិចែងថា តុលាការអាចធ្វើនិយត្តកម្មលើការចូលរួមរបស់ភាគីដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីនៅគ្រប់ដំណាក់ការទាំងអស់នៃដំណើរការនៃនីតិវិធីរបស់ខ្លួនដើម្បី

---

[1] វិធានផ្ទៃក្នុងសម្រាប់ អ.វ.ត.ក, វិសោធនកម្ម ១.១ ២០០៨, សន្ទានុក្រម, និយមន័យ *ភាគី* [*បន្ទាប់ពីនេះទៅហៅថា* វិធានផ្ទៃក្នុង] ។

[2] សេចក្តីណែនាំអនុវត្ត ស្តីពីការចូលរួមរបស់ជនរងគ្រោះ, សេចក្តីណែនាំអនុវត្ត ០២/២០០៧, ចុះថ្ងៃទី០៥ តុលា២០០៧ មាត្រា ១.១ [*បន្ទាប់ពីនេះទៅហៅថា* សេចក្តីណែនាំអនុវត្ត] ។

[3] សូមអាន ឧ. ក្រមព្រហ្មទណ្ឌនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ឆ្នាំ២០០៧ មាត្រា២ ៥ ១៣ ២២ ១៣៤ ១៣៧-៤០ ២៥៣-៤ ២៥៨ ២៦៨ ២៧០ ២៨៦ ២៩៤ ២៩៨ ៣១១-៣ ៣២៤-៨ ៣៣៣-៥ ៣៥៥ ៣៧២ ៣៧៥ ៣៨២ ៣៨៨ ៣៩៣-៦ ៤០២ ៤១៥-៦ ៤១៨ ៤២២ ៤៣៣-៤ ៤៧៥ ៤៨២ ៤៩២ ៥៣៣ ។ល។

[4] សូមមើលជាទូទៅ C Stahn, H Olasolo & K Gibson, ការចូលរួមរបស់ជនរងគ្រោះក្នុងដំណើរការនីតិវិធីបុរេជំនុំជម្រះរបស់ ICC, ចុះថ្ងៃទី០១ មេសា ២០០៦, មនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌនៃប្រទេស អេស្ពាញ មាត្រា១០១, ទិនានុប្បវត្តិរបស់អង្គការយុត្តិធម៌ព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិ ៤ ២ (២១៩) [*បន្ទាប់ពីនេះទៅហៅថា* មាត្រានិយាយពី C Stahn *និងគូកន*] ។ M E I Brienen & E H Hoegen, *ជនរងគ្រោះដោយសារឧក្រិដ្ឋកម្មនៅក្នុងប្រព័ន្ធយុត្តិធម៌ព្រហ្មទណ្ឌចំនួន ២២ ប្រព័ន្ធ៖ ការអនុវត្តន៍អនុសាសន៍ (៨៥) ១១ នៃក្រុមប្រឹក្សាអឺរ៉ុប ស្តីពីឋានៈរបស់ជនរងគ្រោះនៅក្នុងទម្រង់ការច្បាប់និងនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ៖* បរមាធិប្បាយរបស់សាកលវិទ្យាល័យ Tilburg, Wolf Legal Production, Nijemegen, ឆ្នាំ២០០៧ [*បន្ទាប់ពីនេះទៅហៅថា* បរមាធិប្បាយអំពី Brienen *និងគូកន*] ។

[5] លក្ខន្តិកៈទីក្រុងរ៉ូម នៃតុលាការព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិ, មាត្រា ៦៨.៣ [*បន្ទាប់ពីនេះទៅហៅថា* លក្ខន្តិកៈទីក្រុងរ៉ូម] ។

ព្យាយាមរកតុល្យភាពដ៏ត្រឹមត្រូវមួយរវាង ម្ខាងជាអ្នកដំណាងដ៏មានប្រសិទ្ធភាពរបស់ពួកគេ និងម្ខាងទៀតជាការអនុវត្តន៍ឱ្យបានឆាប់រហ័សនូវដំណើរការនៃនីតិវិធី និងសិទ្ធិរបស់ចុងចោទ[6] ។ សហព្រះរាជអាជ្ញា ស្នើឱ្យអង្គបុរេជំនុំជម្រះ ("អ.ប.ជ") ធ្វើការបកស្រាយអំពីវិសាលភាពនៃការចូលរួមរបស់ភាគីដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី នៅចំពោះមុខតុលាការនេះ រួមទាំងនៅក្នុងបណ្តឹងឧទ្ធរណជំទាស់នឹងការឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្ន ឱ្យមានសេចក្តីដូចៗគ្នា[7] ។

២. ប្រវត្តិនៃនីតិវិធី

៣. កាលពីថ្ងៃទី១២ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០០៨ អង្គបុរេជំនុំជម្រះបានស្នើឱ្យគូភាគី និង *មិត្តរបស់តុលាការ* ដាក់ជូននូវឯកសារជាលាយលក្ខ័អក្សរស្តីពីបញ្ហាការចូលរួមរបស់ភាគីដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី នៅក្នុងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ជំទាស់នឹងដីកាសម្រេចឃុំខ្លួនជាបណ្តោះអាសន្ន[8] ។ បន្ទាប់ពីចេញដីកានេះមក មានការជំទាស់មួយពីជនត្រូវចោទ នួន ជា ថានៅក្នុងវិធានផ្ទៃក្នុង ត្រង់វិធាន ២៣ មិនបានចែងពីការចូលរួមបែបនោះទេ ។ នៅក្នុងពេលបើកសវនាការលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ កាលពីថ្ងៃទី៨ និងទី៩ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០០៨ ជនត្រូវចោទបានលើកសំអាងថា ភាគីដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីមិនបានដាក់សារណាជាលាយលក្ខណ៍អក្សរហើយមិនបានធ្វើការជូនដំណឹងដល់អង្គបុរេជំនុំជម្រះ ឱ្យបានដឹងបំណងចង់ចូលរួមរបស់ខ្លួន ឬតាមពិតដល់ភាគីដទៃៗទៀតទេ ហើយហេតុដូចនេះ អង្គបុរេជំនុំជម្រះមិនត្រូវស្តាប់ចម្លើយរបស់ពួកគេទេ។

៤. សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ("ស.ច.ស") ដែលបានឱ្យដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីចូលរួមនៅក្នុងសវនាការបន្ទាប់ពីមានលិខិតបញ្ជូនរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា("ក.ស.ព") ឬ របស់អង្គភាពជន

---

[6] សូមមើល មាត្រានិយាយពី Stahn *និងគូកន* ទំព័រទី ២-៣ ។

[7] អនុលោមតាមវិធានផ្ទៃក្នុង, វិធាន ២១ ២៣ ។ល។

[8] *ករណីរបស់ នួន ជា,* Public Order on the Filing of Submission on the Issue of Civil Party Participation in Appeals Against Provisional Detention Orders and Invitation to *Amicus Curiae,* សំណុំរឿងព្រហ្មទណ្ឌលេខ ០០២/១៩-០៩-២០០៧-អ.វ.ត.ក/ក.ស.ច.ស (អបជ ០១) ចុះថ្ងៃទី១២ កុម្ភៈ ២០០៨ លេខERN 00162546-00162548, C11/36 [*បន្ទាប់ពីនេះទៅហៅថា* ដីការបស់ អ.ប.ជ] ។

រងគ្រោះ[9] ។ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតមានការពេញចិត្តថា ជនរងគ្រោះដែលជាអ្នកដាក់ពាក្យសុំបានបំពេញគ្រប់គ្រាន់តាមលក្ខណៈវិនិច្ឆ័យសំរាប់ភាគីដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីដូចដែលមានចែងនៅក្នុងសេចក្តីណែនាំស្តីពីការចូលរួមរបស់ជនរងគ្រោះ[10] ។ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីបានធ្វើការជូនដំណឹងអំពីរឿងនេះដល់អង្គបុរេជំនុំជម្រះ ដែលអនុញ្ញាតឱ្យពួកគេចូលរួមនៅក្នុងពេលបើកសវនាការលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ ដោយបានជូនដំណឹងជាមុនដល់ភាគីផ្សេងៗទៀត[11]។

៥. សហព្រះរាជអាជ្ញា បានភ្ជាប់សារៈសំខាន់ដ៏ធំធេងទៅនឹងបញ្ហាស្តីពីការចូលរួមរបស់ភាគីដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីនៅក្នុងគ្រប់ដំណាក់កាលទាំងអស់នៃដំណើរការនីតិវិធីនៅចំពោះមុខ អ.វ.ត.ក ហើយដែលចាប់តាំងពីពេលនេះទៅត្រូវដាក់ឯកសារជាលាយលក្ខណ៍អក្សរទាំងនេះ ដើម្បីជាជំនួយដល់អង្គបុរេជំនុំជម្រះ ក្នុងការកំណត់ឲ្យបានត្រឹមត្រូវលើបញ្ហាទាំងឡាយ ដែលបានលើកឡើងដោយជនត្រូវចោទរូបនេះ ។

៣. អំពីច្បាប់

ច្បាប់របស់ អ.វ.ត.ក

៦. វិធានផ្ទៃក្នុង ("វិធាន") សម្រាប់តុលាការនេះ គឺជាការបង្រួមបញ្ចូលគ្នានៃនីតិវិធីរបស់កម្ពុជា និងការអនុវត្តន៍និងបទដ្ឋានអន្តរជាតិ ដែលអាចអនុវត្តបានចំពោះតុលាការនេះស្របតាមមាត្រាមួយចំនួនដូចជា មាត្រា២០(ថ្មី) មាត្រា ២៣(ថ្មី) និងមាត្រា៣៣ (ថ្មី) នៃច្បាប់ អ.វ.ត.ក និងមាត្រា ១២.១ នៃកិច្ចព្រមព្រៀង[12] ។ មាត្រាទាំងនេះចែងថា នៅពេលណាត្រូវបានទទួលយកជាភាគីរដ្ឋប្បវេណីដោយ ស.ច.ស ឬដោយអង្គជំនុំជម្រះហើយនោះ ជនរងគ្រោះនៃបទឧក្រិដ្ឋដែលស្ថិតនៅក្រោមយុត្តាធិការរបស់តុលាការនេះ នឹងក្លាយទៅជាគូភាគីនៅចំពោះ

[9] សេចក្តីណែនាំអនុវត្ត មាត្រា ១.២ ។

[10] សេចក្តីណែនាំអនុវត្ត មាត្រា ៣ ។

[11] ដីការបស់ អ.ប.ជ កថាខណ្ឌទី ២ ។

[12] វិធានផ្ទៃក្នុង, បុព្វកថា។

មុខ អ.វ.ត.ក និងមានសិទ្ធិផ្សេងៗដូចដែលបានកំណត់[13] ។ ដូចភាគីម្ខាងទៀតដែរ ពួកគេក៏អាចនឹងត្រូវបានកោះហៅមកចំពោះមុខតុលាការនេះ[14] អាចនឹងត្រូវបានស្តាប់ចម្លើយ[15] អាចនឹងទទួលបានការជូនដំណឹងអំពីដីកាបង្គាប់របស់ខ្លួនទាំងអស់[16] អាចនឹងស្វែងរកសកម្មភាពស៊ើបសួរផ្សេងៗ និងអាចតវ៉ាចំពោះការបដិសេធរបស់ពួកគេ[17] ហើយអាចនឹងទទួលបានការជូនដំណឹងអំពីដីកាដំណោះស្រាយ និងធ្វើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដំណោះស្រាយនេះ[18] ។ល។

៧. វិធាន ២៣ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង បានចងក្រងជាក្រមយ៉ាងទូលំទូលាយនូវច្បាប់ស្តីពីបណ្តឹងសុំតាំងខ្លួនជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីដោយជនរងគ្រោះ ។ យោងតាមវិធាននេះ គោលបំណងនៃបណ្តឹងសុំតាំងខ្លួនជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីគឺដើម្បី (ក) ចូលរួមក្នុង*ដំណើរការនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ*... ដោយគាំទ្រដល់ការចោទប្រកាន់[19] និង (ខ) អនុញ្ញាតឲ្យជនរងគ្រោះ អាចស្វែងរក... សំណង[20] ។ ច្បាស់ណាស់ថាវិធាន ២៣ ប្រើពាក្យថា *ដំណើរការនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ* ដោយគ្មានកំណត់ ហើយគេអាចបកស្រាយបានថាវិធាននេះ គិតទុកជាមុនអំពីការចូលរួមរបស់ជនរងគ្រោះនៅគ្រប់ដំណាក់កាល*ទាំងអស់* នៃដំណើរការនីតិវិធី ។ ជាការបន្ថែមការបកស្រាយរួមគ្នានៃវិធាន ២៣.១.ក និងវិធាន ២៣.១.ខ នាំឲ្យយើងបង្កើតបាននូវសេចក្តីសន្និដ្ឋានតែមួយគត់គឺថា វិធាននេះបានពិចារណាចំពោះការចូលរួមរបស់ភាគីរដ្ឋប្បវេណីមិនត្រឹមតែ ក្នុងគោលបំណងនៃការកំណត់ទៅលើសំណងប៉ុណ្ណោះទេ ប៉ុន្តែតាមពិតគឺទៅលើដំណើរការ នីតិវិធីទាំងមូលតែម្តងនៅចំពោះមុខតុលាការនេះ ។ តុលាការនេះបានបកស្រាយ

---

[13] វិធានផ្ទៃក្នុង, សទ្ទានុក្រម, និយមន័យ *ភាគី* ។ វិធានផ្ទៃក្នុង, វិធាន ២៣.៦.ក ។

[14] វិធានផ្ទៃក្នុង, វិធាន ៥១.១។

[15] វិធានផ្ទៃក្នុង, វិធាន ៥៩.១។

[16] វិធានផ្ទៃក្នុង, វិធាន ៤៦.១។

[17] វិធានផ្ទៃក្នុង, វិធាន ៥៥.១០។

[18] វិធានផ្ទៃក្នុង, វិធាន ៦៧.៥។

[19] វិធានផ្ទៃក្នុង, វិធាន ២៣.១.ក (មានសង្កត់ន័យជា *អក្សរទ្រេត*) ។

[20] វិធានផ្ទៃក្នុង, វិធាន ២៣.១.ខ។

ទៅលើពាក្យ *ដំណើរការនីតិវិធី* ដោយមានរាប់បញ្ចូលទាំងការស៊ើបអង្កេតបឋម ការស៊ើបសួរ ការជំនុំជម្រះក្តី និងការប្តឹងឧទ្ធរណ៍ ផងដែរ[21] ។

៨. ពាក្យ *ដំណើរការនីតិវិធី* មានរាប់បញ្ចូលយ៉ាងច្បាស់នូវបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ដែលបានប្តឹងចំពោះមុខ អ.ប.ជ នៅក្នុងអំឡុងពេលនៃកិច្ចស៊ើបសួរតាមផ្លូវតុលាការ ។ វិធាន ៧៧.៣ ចែងថា ក្រឡាបញ្ជីរបស់ អ.ប.ជ ត្រូវជូនដំណឹងដល់ភាគីរដ្ឋប្បវេណីនៃបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ទាំងអស់ដែលបានប្តឹងនៅចំពោះមុខអង្គជំនុំជម្រះ ។ ក្រឡាបញ្ជីអាចពិគ្រោះយោបល់លើសំណុំរឿង បញ្ជូនសេចក្តីថ្លែងសំអាង[22] និងអាចបង្ហាញការសង្កេតដោយសង្ខេបនៅចំពោះមុខ អ.ប.ជ[23] ។ ក្រឡាបញ្ជីក៏អាចស្នើសុំ និងស្តាប់នូវបញ្ហាផ្សេងៗទាក់ទងទៅនឹងការបើកសវនាការជាសាធារណៈផងដែរ[24] ។ ជាការបន្ថែម វិធានបានចែងយ៉ាងច្បាស់លាស់អំពីស្ថានភាពដែលភាគីរដ្ឋប្បវេណីអាចប្តឹងទៅ អ.ប.ជ ប្រឆាំងតវ៉ានឹងសេចក្តីសំរេចណាមួយរបស់ ស.ច.ស[25] ។ ស្រដៀងគ្នានេះដែរ វិធានក៏បានចែងយ៉ាងទូលំទូលាយអំពីការចូលរួមរបស់ភាគីរដ្ឋប្បវេណីនៅក្នុងដំណាក់កាលនៃការជំនុំជម្រះក្តី និងការប្តឹងឧទ្ធរណ៍[26] ។

៩. ក្នុងខណៈដែលវិធាននេះបានចែងយ៉ាងទូលំទូលាយអំពីសិទ្ធិរបស់ភាគីរដ្ឋប្បវេណី ដើម្បីចូលរួមនៅក្នុងដំណើរការនីតិវិធី វិធានក៏មានការគិតទុកថា តុលាការអាចនឹងដាក់បញ្ញត្តិអំពីការចូលរួមរបស់ពួកគេដោយការស្នើសុំឲ្យពហុភាគីរដ្ឋប្បវេណីមានស្មាក្តីរួមតែម្នាក់បានហើយ[27] ឬដោយការចាត់តាំងឲ្យមានតែម្នាក់[28] ។ ភាគីរដ្ឋប្បវេណីអាចធ្វើតំណាងជាសមូហភាពដោយ

---

[21] *ករណីរបស់ នួន ជា,* Order Refusing a Request for Annulment, សំណុំរឿងលេខ ០០២/១៩-០៩-២០០៧-អ.វ.ត.ក/ក.ស.ច.ស ចុះថ្ងៃទី២៤ មករា ២០០៨ លេខERN 00159002-00159006, D55/1, កថាខណ្ឌទី ១៣ ។

[22] វិធានផ្ទៃក្នុង, វិធាន ៧៤.៤ ។

[23] វិធានផ្ទៃក្នុង, វិធាន ៧៧.១០ ។

[24] វិធានផ្ទៃក្នុង, វិធាន ៧៧.៦ ។

[25] វិធានផ្ទៃក្នុង, វិធាន ៧៤.៤ ។

[26] សូមមើល ឧ. វិធានផ្ទៃក្នុង, វិធាន ៩១.១, ៩៤.១, ១០៥.១ ។

[27] វិធានផ្ទៃក្នុង, វិធាន ២៣.៨.ក ។

[28] វិធានផ្ទៃក្នុង, វិធាន ២៣.៨.គ ។

ខ្លួនឯងបាន តាមរយៈសមាគមជនរងគ្រោះ[29] ។ ប៉ុន្តែ ដូចដែលការដាក់បញ្ញត្តិដល់ការចូលរួមរបស់ភាគីដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីតាមរយៈតំណាងរួមដូច្នេះ តុលាការត្រូវតែធានាឲ្យប្រាកដថា ផលប្រយោជន៍ខុសៗគ្នារបស់ពួកគេពិតជាត្រូវបានធ្វើតំណាង ហើយទំនាស់ខាងផលប្រយោជន៍ពិតជាអាចជៀសវាងបាន[30] ។ ភាគីដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី មានសិទ្ធិតវ៉ាជំទាស់នឹងបញ្ញត្តិបែបនេះ[31] ។

យុត្តាធិការរបស់កម្ពុជា និង យុត្តាធិការជាតិស្រដៀងគ្នាផ្សេងៗទៀត

១០. ដូចគ្នានឹងវិធាននានារបស់តុលាការនេះដែរ ក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌកម្ពុជា ក៏អនុញ្ញាតឲ្យជនរងគ្រោះចូលរួមជាភាគីដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី និងចូលរួមចំណែកនៅគ្រប់ដំណាក់កាលទាំងអស់នៃដំណើរការនីតិវិធីផ្នែកព្រហ្មទណ្ឌផងដែរ[32] ។ ភាគីរដ្ឋប្បវេណីទទួលបានការជូនដំណឹងអំពីសវនាការនៃបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ដោយគ្មានការកំណត់[33] អាចពិគ្រោះយោបល់អំពីសំណុំរឿង និងដាក់សេចក្តីសន្និដ្ឋានជាលាយលក្ខណ៍អក្សរ[34] និងអាចនឹងត្រូវបានបង្គាប់ឲ្យចូលមកបង្ហាញខ្លួនដោយផ្ទាល់ ។ល។[35] នៅខណៈដែលក្រមនេះមិនបាននិយាយអំពីវិសាលភាពនៃការចូលរួមរបស់ភាគីរដ្ឋប្បវេណី នៅក្នុងកំឡុងពេលនៃសវនាការនៃបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ដែលជំទាស់ទៅនឹងការឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្ន ភស្តុតាងដែលបុគ្គលម្នាក់ៗបានបកស្រាយ អាចឲ្យយើងដឹងថាវត្តមានរបស់ពួកគេគឺមិនមែនជារឿងធម្មតានោះឡើយ ។ ក្រមក៏បានចែងផងដែរឲ្យមានតំណាងស្របច្បាប់ដោយអង្គការសិទ្ធិមនុស្សចំពោះករណីនៃបទល្មើស

[29] វិធានផ្ទៃក្នុង, វិធាន ២៣.៩ ។

[30] វិធានផ្ទៃក្នុង, វិធាន ២៣.៨.ឃ ។

[31] វិធានផ្ទៃក្នុង, វិធាន ២៣.៨.ង ។

[32] ក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ឆ្នាំ២០០៧ មាត្រា២ ។

[33] ក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ឆ្នាំ២០០៧ មាត្រា២៥៨ ។

[34] ក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ឆ្នាំ២០០៧ មាត្រា២៥៩ ។

[35] ក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ឆ្នាំ២០០៧ មាត្រា២៦០ ។

ជាក់លាក់មួយចំនួន ដោយរួមបញ្ចូលទាំងករណីនៃ ការរើសអើង ទាសកម្ម និងអំពើធ្វើទារុណកម្ម[36] ។

១១. យុត្តាធិការរបស់ទីក្រុងមួយចំនួនក៏ចែងឲ្យមានការចូលរួមរបស់ជនរងគ្រោះផងដែរ នៅក្នុងដំណើរការនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌនៅមូលដ្ឋាន ទោះបីនៅក្នុងកំរិត[37]ខុសៗគ្នាក៏ដោយ ។ ភាគច្រើននៃយុត្តាធិការទាំងនោះ អនុញ្ញាតឲ្យជនរងគ្រោះចូលរួមនៅក្នុងដំណើរការនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ ក្នុងនាមជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ឬ *ភាគីរដ្ឋប្បវេណី* ។ ជាឧទាហរណ៍ នៅប្រទេសបារាំង ក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌផ្តល់នូវសិទ្ធិចូលរួមជាក់លាក់មួយចំនួនសមល្មមដល់ជនរងគ្រោះ ដូចជាសិទ្ធិសុំផ្តល់ភស្តុតាង និងស្នើសុំឲ្យមានការស៊ើបសួរ[38] ដើម្បីស្វែងរកការធ្វើមោឃៈភាពនៃនីតិវិធី[39] និងជាទូទៅ មានសិទ្ធិយ៉ាងពេញលេញក្នុងការចូលរួមជាភាគី[40] ។

១២. យុត្តាធិការមួយចំនួនតូចដូចជានៅប្រទេសអេស្តូញជាដើម ទទួលស្គាល់សិទ្ធិរបស់ជនរងគ្រោះក្នុងការចូលរួមដូចជាព្រះរាជអាជ្ញា ដែលអនុញ្ញាតឲ្យជនរងគ្រោះចូលរួមយ៉ាងពេញលេញជាមួយនឹងសិទ្ធិជាព្រះរាជអាជ្ញា[41] ។ មានយុត្តាធិការដទៃទៀតអនុញ្ញាតឲ្យជនរងគ្រោះធ្វើជាអ្នកនៅក្រោមបង្គាប់ព្រះរាជអាជ្ញា (បុគ្រសម្ព័ន្ធ) ដោយដាក់ជូនភស្តុតាង និងលើកសំណួរ

---

36 ក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ឆ្នាំ២០០៧ មាត្រា១៧, ១៨, ១៩ ។

37 មាត្រានិយាយពី Stahn *និងគូកន* fn ២ ។

38 ក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌរបស់ប្រទេសបារាំង មាត្រា៨១, ៨១-២, ៨២-២ ។

39 ក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌរបស់ប្រទេសបារាំង មាត្រា៨៩-២ ។

40 មាត្រានិយាយពី Stahn *និងគូកន* ទំព័រទី ២ ។ ទោះបីនៅក្នុងមាត្រា១៨៦ នៃក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌនៃប្រទេសបារាំង ភាគីរដ្ឋប្បវេណីមិនអាចប្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាបង្គាប់ឲ្យឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្នដែលចេញដោយចៅក្រមស៊ើបអង្កេតបានឡើយ ក៏ភាគីរដ្ឋប្បវេណីមានសិទ្ធិចូលរួមយ៉ាងសំខាន់បំផុតដូចជា សិទ្ធិឲ្យគេស្តាប់សវនាការពីខ្លួននៅចំពោះមុខ *សភាចៅក្រមស៊ើបអង្កេត (chambre d'‘nstruction) នៅក្រោមមាត្រា២២១-៣ ទាក់ទងទៅនឹងការបន្ថែមពេលវេលានៃការឃុំខ្លួន (សវនាការត្រួតពិនិត្យ - audience de contr‹le)* ។

41 សូមមើល ក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌនៃប្រទេស អេស្តូញ មាត្រា១០១, មាត្រានិយាយពី Stahn *និងគូកន* ទំព័រទី ២, សូមមើលជាទូទៅ *សៀវភៅនិយាយពីយុត្តធម៌សំរាប់ជនរងគ្រោះ ស្តីពីការប្រើប្រាស់ និងការអនុវត្តន៍សេចក្តីប្រកាសស្តីពីគោលការណ៍ជាមូលដ្ឋាននៃយុត្តិធម៌ជនរងគ្រោះនៃបទឧក្រិដ្ឋ និងការរំលោភបំពានអំណាច របស់ការិយាល័យនៃអង្គការសហប្រជាជាតិដើម្បីត្រួតពិនិត្យគ្រឿងញៀន និងទប់ស្កាត់បទឧក្រិដ្ឋ* បុរីញូយ៉ក ១៩៩៩ ទំព័រទី ៣៩ ។

ផ្សេងៗទៅលើសាក្សី និង ចុងចោទ ព្រមទាំងបរិយាយអំពីភស្តុតាងនានាដែលបានដាក់ជូននៅក្នុងដំណើរការនីតិវិធី[42] ។

១៣. នៅក្នុងប្រព័ន្ធច្បាប់ដែលជនរងគ្រោះពុំមានសិទ្ធិដូចជាព្រះរាជអាជ្ញាខាងលើនេះ ជនរងគ្រោះនៅមានលទ្ធភាពចូលរួមនៅក្នុងដំណើរការនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ តាមរយៈការដាក់ជូនសេចក្តីសន្និដ្ឋានពីការវាយតម្លៃពីផលប៉ះពាល់ទៅលើជនរងគ្រោះ ឬសេចក្តីថ្លែងយោបល់ផ្សេងៗរបស់ជនរងគ្រោះ ។ វិធីសាស្ត្រនៃការចូលរួមរបស់ជនរងគ្រោះមួយបែបនេះមានផ្តល់នៅប្រទេសកាណាដា ញូសៀលឡែន និងអៀកឡង់ ព្រមទាំងនៅក្នុងរដ្ឋមួយចំនួនរបស់សហរដ្ឋអាមេរិក និងអូស្ត្រាលី[43] ។

តុលាការព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិ និង យុត្តាធិការអន្តរជាតិផ្សេងៗទៀត

១៤. អ្នកដែលបានព្រាងលក្ខន្តិកៈទីក្រុងរ៉ូម បានទទួលស្គាល់ជនរងគ្រោះថាជា *អ្នកចូលរួម* នៅក្នុងដំណើរការនីតិវិធីនៅចំពោះមុខ ICC[44] ។ នេះក៏ដោយសារតែមានការសាយភាយកាន់តែទូលំទូលាយនៃការទទួលស្គាល់អំពីសិទ្ធិរបស់ជនរងគ្រោះនៃលទ្ធភាពទទួលបានយុត្តិធម៌ និងការទទួលស្គាល់យ៉ាងពេញលេញថា ផលប្រយោជន៍របស់ពួកគេអាចនឹងខុសៗគ្នាពីផលប្រយោជន៍របស់ព្រះរាជអាជ្ញា និងរបស់រដ្ឋ ជាពិសេសនៅក្នុងដំណើរការនីតិវិធីនៅមុខពេលសវនាការ[45] ។ លក្ខន្តិកៈទីក្រុងរ៉ូមចែងថា ប្រសិនបើផលប្រយោជន៍របស់ជនរងគ្រោះត្រូវបានប៉ះពាល់ ICC ត្រូវពិចារណាពីការព្រួយបារម្ភរបស់ពួកគេទៅតាមដំណាក់សមស្របនៃ

---

[42] មាត្រានិយាយពី Stahn *និងគូកន* ទំព័រទី ២ ។

[43] មាត្រានិយាយពី Stahn *និងគូកន* ទំព័រទី ២ ។

[44] មាត្រានិយាយពី Stahn *និងគូកន* ទំព័រទី ២ ។

[45] សូមមើលគោលការណ៍ជាមូលដ្ឋាន និងគោលការណ៍ណែនាំអំពីសិទ្ធិធ្វើបណ្តឹងឧបាស្រ័យ និងសំណងសំរាប់ការរំលោភច្បាប់សិទ្ធិមនុស្សអន្តរជាតិ និងច្បាប់មនុស្សធម៌, ឯកសាររបស់ អ.ស.ប doc. E/CN. 4/2000/62 ចុះថ្ងៃទី១៨ មករា ឆ្នាំ២០០០, ឧបសម្ព័ន្ធ, *សូមមើលផងដែរ* William A Schabas *សេចក្តីណែនាំអំពីតុលាការព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិ* សារព័ត៌មាន Cambridge University Press ឆ្នាំ២០០៤ ទំព័រទី ១៧២-១៧៣ ។

ដំណើរការនីតិវិធីធ្វើយ៉ាងណាឲ្យតែស៊ីសង្វាក់គ្នាទៅនឹងសិទ្ធិរបស់ជនជាប់ចោទ និងធានាបាននូវសវនាការមួយដែលត្រឹមត្រូវ និងមិនលំអៀង[46] ។ ដើម្បីធានាបាននូវប្រសិទ្ធិភាពនៃដំណើរការនីតិវិធី ICC អាចស្នើឲ្យជនរងគ្រោះជ្រើសរើសតំណាងរួមស្របច្បាប់មួយរូប[47] ឬក៏ដាក់កំណត់ឲ្យជនរងគ្រោះធ្វើកិច្ចអន្តរាគមន៍របស់ខ្លួនជាការសង្កេតការ ឬជាសេចក្តីសន្និដ្ឋាន ជាលាយលក្ខណ៍អក្សរវិញ[48] ។

១៥. លក្ខន្តិកៈទីក្រុងរ៉ូម និងវិធានស្តីពីនីតិវិធីនិងភស្តុតាងរបស់ ICC បានកំណត់ឲ្យមាននិយាមចំនួនបី សំរាប់ការចូលរួមចំណែករបស់ជនរងគ្រោះ នៅក្នុងដំណើរការនីតិវិធីនៅមុនពេលសវនាការ[49] ។ ជាការបន្ថែម មាត្រា ៦៨.៣ មិនបានចែងអំពីការកំណត់រយៈពេលនៃចូលរួមចំណែករបស់ជនរងគ្រោះក្នុងដំណើរការនីតិវិធីទេ ។ វិធាននេះបានតម្រូវយ៉ាងជាក់លាក់នៅមុនពេលមានការដាក់ ឬធ្វើវិសោធនកម្មទៅលើលក្ខខណ្ឌណាមួយដើម្បីដាក់កំហិតចំពោះសេរីភាពរបស់ចុងចោទណាម្នាក់ អង្គបុរេជំនុំជម្រះរបស់ខ្លួន *ត្រូវ* ស្វែងរកទស្សនៈផ្សេងៗ *លើសពីអ្វីៗទាំងអស់* គឺជាទស្សនៈរបស់ "ជនរងគ្រោះដែលបានធ្វើការប្រាស្រ័យទាក់ទងជាមួយតុលាការចំពោះករណីនោះ និងជាជនដែលអង្គជំនុំជម្រះបានពិចារណាថា អាចនឹងទទួលគ្រោះថ្នាក់បណ្តាលមកពីការដោះលែងចុងចោទណាម្នាក់ ឬបណ្តាលមកពីការដាក់បង្គាប់នូវលក្ខខណ្ឌនៃការដាក់ឲ្យស្ថិតនៅក្រោមការត្រួតពិនិត្យតាមផ្លូវតុលាការ"[50] ។

---

[46] លក្ខន្តិកៈទីក្រុងរ៉ូម មាត្រា៦៨(៣) ។

[47] វិធានស្តីពីនីតិវិធី និងភស្តុតាងរបស់ ICC វិធាន ៩០(២) ។

[48] វិធានស្តីពីនីតិវិធី និងភស្តុតាងរបស់ ICC វិធាន ៩១(២) ។

[49] ទាំងនេះរួមមានៈ (១) សេចក្តីសន្និដ្ឋាននៃ "ការធ្វើតំណាង" និង "ការសង្កេតការ" នៅក្រោមមាត្រា១៥ (៣) និង មាត្រា១៩, (២) "ការចូលរួម" អនុលោមតាមមាត្រា៥៣ (៣) និងមាត្រា៦១, និង (៣) "ការស្វែងរកទស្សនៈផ្សេងៗរបស់ជនរងគ្រោះ" នៅក្រោមវិធាន៩៣ ។ របបទាំងបីនេះ អនុញ្ញាតឲ្យមានការចូលរួមពាក់ព័ន្ធរបស់ជនរងគ្រោះតាំងពីដំណាក់កាលដំបូងបង្អស់, នៅក្នុងករណីខ្លះគឺនៅមុនការកំណត់អត្តសញ្ញាណជនសង្ស័យ ឬសូម្បីនៅមុនការចាប់ចាប់ផ្តើមការស៊ើបសួរទៅលើ "ស្ថានភាព" ណាមួយក៏មានដែរ។ មាត្រា ១៥(៣) និងវិធាន ៥០(១) វិធាន៥០(៣) វិធាន ៩២(២) និងវិធាន ១០៧(៥) នៃវិធានស្តីពីនីតិវិធី និងភស្តុតាងរបស់ ICC ក៏អនុញ្ញាតឲ្យមានការចូលរួមពាក់ព័ន្ធរបស់ជនរងគ្រោះផងដែរ នៅចំពោះនៅមុនពេលការចាប់ផ្តើមការស៊ើបសួរណាមួយ ។ ជាការបន្ថែម មាត្រា១៩ អនុញ្ញាតឲ្យមានការចូលរួមពាក់ព័ន្ធរបស់ជនរងគ្រោះនៅពេលណាមាន "ករណីណាមួយ" ត្រូវបានដាក់នៅចំពោះ មុខ ICC ហើយមាត្រា៦១ ផ្តល់ឲ្យមានការចូលរួមរបស់ជនរងគ្រោះនៅក្នុងដំណាក់កាលនៃការអះអាងអំពីបទចោទ ។

[50] វិធានស្តីពីនីតិវិធី និងភស្តុតាងរបស់ ICC វិធាន ១១៩(៣) (មានបន្ថែមចំណុចសំខាន់ៗ) ។

១៦. នៅ ICC ជនរងគ្រោះបានចូលរួមចំណែកយ៉ាងសកម្មនៅចំពោះមុខអង្គបុរេជំនុំជម្រះ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង និងអង្គបុរេជំនុំជម្រះសាលាឧទ្ធរណ៍ ចាប់តាំងពីដំណាក់ដំបូងបង្អស់នៃដំណើរការនីតិវិធីមុនពេលសវនាការ ។ នៅក្នុងករណីរបស់ *Lubanga* ដែលជាករណីមុនដំបូងគេបង្អស់របស់ខ្លួន ជនរងគ្រោះបានចូលរួមស្តាប់នៅក្នុង សវនាការបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ជនជាប់ចោទទាក់ទងទៅនឹងយុត្តាធិការរបស់តុលាការ[51] ។ នៅក្នុងករណីដូចគ្នានេះ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងបានដាក់ចេញយ៉ាងពិស្តារនូវ "គោលការណ៍ណែនាំទូទៅស្តីពីកិច្ចការទាំងអស់ដែលទាក់ទងទៅនឹងការចូលរួមរបស់ជនរងគ្រោះ ក្នុងដំណើរការនីតិវិធីទាំងមូល" (សេចក្តីសំរេចអំពីសវនាការចំពោះករណីរឿង Lubanga)[52] ។ ជាពិសេស គោលការណ៍នេះពាក់ព័ន្ធទៅនឹងសិទ្ធិរបស់ជនរងគ្រោះនៅក្នុងការចូលរួមស្តាប់សវនាការនានា សន្និសិទអំពីឋានៈ/លក្ខខណ្ឌ ការជំនុំជម្រះក្តី និងការបញ្ជូនសេចក្តីសន្និដ្ឋានជាលាយលក្ខណ៍អក្សរជាដើម ។ ក្នុងករណីរបស់ *Lubanga* ដដែលនេះដែរ អង្គជំនុំជម្រះសាលាឧទ្ធរណ៍នៃ ICC បានកំណត់ថាជនរងគ្រោះណាម្នាក់ដែលកំពុងស្វែងរកដើម្បីចូលរួមនៅក្នុងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ជំទាស់ទៅនឹងការដោះលែងជាបណ្តោះអាសន្ន ត្រូវតែធ្វើឡើងតាមរយៈការដាក់ពាក្យសុំ ដោយរួមមានទាំងសេចក្តីថ្លែងការណ៍អំពីរបៀបថាតើ ផលប្រយោជន៍របស់ខ្លួនទទួលរងការប៉ះពាល់យ៉ាងដូចម្តេចពីបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍នេះ និងថាតើគាត់មានមូលហេតុអ្វីខ្លះដែលនាំឱ្យគេគិតថា គាត់គួរតែទទួលបាននូវការស្តាប់សវនាការ ("សេចក្តីសំរេចលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ Lubanga")[53] ។ ដោយមានការសំរេចដូច្នេះ អង្គជំនុំជម្រះសាលាឧទ្ធរណ៍បានអនុញ្ញាតឱ្យ

---

[51] *ស្ថានភាពនៅក្នុងសាធារណៈរដ្ឋប្រជាធិបតេយ្យកុងហ្គោ ក្នុងករណី រដ្ឋអាជ្ញា ទល់នឹង Thomas Lubanga Dyilo,* សាលក្រមសំរេចលើបណ្តឹងតុលាការ ស្របតាមមាត្រា១៩(២)(ក) នៃលក្ខន្តិកៈ ចុះថ្ងៃទី០៣ តុលា ២០០៦, អង្គជំនុំជម្រះសាលាឧទ្ធរណ៍ ICC, សំណុំរឿងលេខ 01/04-01/06 (OA 4), ចុះថ្ងៃទី១៤ ធ្នូ ២០០៦ កថាខណ្ឌទី ១២, ១៧ ។

[52] *ស្ថានភាពនៅក្នុងសាធារណៈរដ្ឋប្រជាធិបតេយ្យកុងហ្គោក្នុងករណី រដ្ឋអាជ្ញា ទល់នឹង Thomas Lubanga Dyilo,* សេចក្តីសំរេចអំពីការចូលរួមរបស់ជនរងគ្រោះ អង្គជំនុំជម្រះ I នៃ ICC, សំណុំរឿងលេខ 01/04-01/06, ចុះថ្ងៃទី១៨ មករា ២០០៨ ទំព័រទី ២៧ ។

[53] *ស្ថានភាពនៅក្នុងសាធារណៈរដ្ឋប្រជាធិបតេយ្យកុងហ្គោ ក្នុងករណី រដ្ឋអាជ្ញា ទល់នឹង Thomas Lubanga Dyilo,* សាលក្រមសំរេចលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ Thomas Lubanga Dyilo ដែលជំទាស់នឹងសេចក្តីសម្រេចរបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះ I, ដែលមានចំណងជើងថា "សេចក្តីសំរេចលើពាក្យសុំដោះលែងជាបណ្តោះអាសន្នរបស់ Thomas Lubanga Dyilo" ("Decision sur la demande de mise en liberte proviso ire de Thomas Lubanga Dyilo"), អង្គជំនុំជម្រះសាលាឧទ្ធរណ៍, សំណុំរឿងលេខ01/04-01/06

ជនរងគ្រោះចូលរួម នៅក្នុងដំណើរការនីតិវិធីនៃបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍ដែលជំទាស់ទៅនឹងការដោះលែងជាបណ្ដោះអាសន្ន[54] ។ ប៉ុន្តែដោយមានមតិណាមួយមិនយល់ស្របនោះ ចៅក្រម សុង (Song) បានមានប្រសាសន៍ថា បើមានការបកស្រាយអត្ថបទច្បាប់ជាមូលដ្ឋានរបស់ ICC រួមជាមួយផងនោះ ពាក្យសុំបែបនេះមិនចាំបាច់សំរាប់ជនរងគ្រោះទេ ។ គាត់បានសំរេចថាការណ៍នេះ "នឹងនាំឲ្យមានជំហ៊ាន នៃនីតិវិធីមិនចាំបាច់ដែលនឹងពន្យឺតដល់ដំណើរការនៃបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍"[55] ។

១៧. ឯកសារសិទ្ធិមនុស្សអន្តរជាតិ ក៏បានផ្ដល់នូវយុទ្ធវិធីយ៉ាងទូលំទូលាយផងដែរ អំពីសិទ្ធិចូលរួមរបស់ជនរងគ្រោះ[56] ។ តុលាការសិទ្ធិមនុស្សអឺរ៉ុប ("ECHR") ក៏បានទទួលស្គាល់ផងដែរអំពីសិទ្ធិដ៏ទូលំទូលាយរបស់ជនរងគ្រោះ និងសាច់ញាតិរបស់គេ ដែលនឹងត្រូវចូលរួមពាក់ព័ន្ធក្នុងដំណើរការនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ ដោយរាប់បញ្ចូលទាំងនៅក្នុងដំណាក់កាលស៊ើបសួរ[57] ។

៤. សេចក្ដីសំអាង

(OA7), ចុះថ្ងៃទី១៣ កុម្ភៈ ២០០៧ កថាខណ្ឌទី៣(*ចាប់ពីពេលនេះតទៅហៅថា* សេចក្ដីសំរេចលើបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍របស់ Lubanga)។

[54] នៅក្នុងបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍នេះ ជនរងគ្រោះ a/0001/06, a/0002/06, a/0001/06 និង a/0003/06, ត្រូវបានអនុញ្ញាតឲ្យចូលរួមនៅដំណើរការនីតិវិធីតាមសេចក្ដីសំរេចរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាឧទ្ធរណ៍ នៅថ្ងៃទី១២ ធ្នូ ២០០៦ (ICC-01/04-01/06-769) និងបានផ្ដល់រយៈពេលរហូតដល់ថ្ងៃទី១៥ ធ្នូ ២០០៦ ដើម្បីបង្ហាញទស្សនៈ និងការព្រួយបារម្ភរបស់ខ្លួនទាក់ទងទៅនឹងបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍ដែលបានប្ដឹងដោយជនសង្ស័យ Lubanga អំពីការឃុំខ្លួនរបស់គាត់ ... ។

[55] សេចក្ដីសំរេចលើបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍របស់ Lubanga ។

[56] ឧ. សេចក្ដីប្រកាសស្ដីអំពីគោលការណ៍ជាមូលដ្ឋាននៃយុត្តិធម៌ជនរងគ្រោះ*នៃបទឧក្រិដ្ឋ និងការរំលោភបំពានអំណាច* (GA Res. 40/34 (1985), Sub A.6 (b) (តម្រូវថា ទស្សនៈផ្សេងៗរបស់ជនរងគ្រោះគួរតែត្រូវបានគិតគូរទៅតាមដំណាក់កាលសមស្របនៃដំណើរការនីតិវិធី) ។

[57] *Ogur v. Turkey,* (21594/93), ECHR 30, 92(19990; *Kelly et all v. The United Kingdom,* (30054/96), ECHR 324, 98 (2001) ។ ប៉ុន្តែ នៅក្រោមវិធានស្ដីពីនីតិវិធី និងភស្តុតាងនៃសាលាក្ដីព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិសំរាប់អតីតៈយូហ្គោស្លាវី ("ICTY") និង រ្វាំន់ដា ("ICTR") ហើយនិងរបស់តុលាការពិសេសសំរាប់សៀរ៉ាឡេអូន ("SCSL") ជនរងគ្រោះអាចស្វែងរកតែសំណងមួយមុខប៉ុណ្ណោះនៅចំពោះមុខយុត្តាធិការជាតិ បន្ទាប់មានសេចក្ដីសន្និដ្ឋានអំពីដំណើរការនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌហើយនោះនៅចំពោះមុខសាលាក្ដីអន្តរជាតិ ។ *សូមមើល* វិធានស្ដីពីនីតិវិធីនិងភស្តុតាងរបស់ SCSL វិធាន ១០៥, វិធានស្ដីពីនីតិវិធី និងភស្តុតាងរបស់ ICTY និង ICTR ។ វិធាន ១០៦ ។

១៨. ជាការច្បាស់លាស់ណាស់ថា លិខិត និងស្មារតីនៃឯកសារជាមូលដ្ឋានរបស់តុលាការនេះបាន នាំទៅរកការធ្វើសេចក្ដីសន្និដ្ឋានថា ភាគីដើមបណ្ដឹងរដ្ឋប្បវេណីទាំងឡាយគឺជា *ភាគី* ដែល មានវត្តមាននៅក្នុងគ្រប់ដំណាក់កាលទាំងអស់នៃដំណើរការនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ ដែលស្ថិតនៅ ចំពោះមុខតុលាការនេះ ។ សហព្រះរាជអាជ្ញា សូមដាក់ជូនថាជាការចាំបាច់ណាស់ដែល ត្រូវរួមបញ្ចូលនូវសវនាការលើបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍ស្ដីពីការឃុំខ្លួនបណ្ដោះអាសន្ននៅចំពោះមុខអង្គ បុរេជំនុំជម្រះផង ។ តាមពិត នេះគឺជាទម្លាប់អនុវត្តន៍របស់តុលាការព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិ (ICC) ដែលជនរងគ្រោះទាំងឡាយចូលរួម និងត្រូវបានស្ដាប់ចម្លើយ ទោះបីជាតាមបែបណា មួយដែលស្របតាមយុត្តិកម្មនៅក្នុងគ្រប់ដំណាក់កាលទាំងអស់នៃដំណើរការនីតិវិធី រួមទាំងនៅ ក្នុងពេលបើកសវនាការលើបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍ស្ដីពីការឃុំខ្លួនបណ្ដោះអាសន្នផង[58] ។

១៩. វិធាន ២៣.១.ក បើកឲ្យភាគីដើមបណ្ដឹងរដ្ឋប្បវេណីទាំងឡាយមានសិទ្ធិចូលរួមនៅក្នុងដំណើរ ការនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌនៅចំពោះមុខ អ.វ.ត.ក "ដោយគាំទ្រដល់ការចោទប្រកាន់" ។ ហេតុដូច នេះ ទោះបីជាភាគីដើមបណ្ដឹងរដ្ឋប្បវេណីមិនចូលរួមនៅក្នុងសវនាការតទល់[59] ឬមិនមានសិទ្ធិ ក្នុងការប្ដឹងឧទ្ធរណ៍ជំទាស់នឹងដីកាសម្រេចឃុំខ្លួនបណ្ដោះអាសន្នក្ដី[60] ។ គឺពួកគេប្រាកដជា អាចចូលរួមនោះក្នុងសវនាការលើបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍ ស្ដីពីការឃុំខ្លួនបណ្ដោះអាសន្ននៅចំពោះមុខ អង្គបុរេជំនុំជម្រះបានដើម្បីជួយគាំទ្រដល់ការចោទប្រកាន់[61] ។ វិធានដែលមានជាធរមាននៅ ចំពោះមុខ *(ex facie)* តម្រូវឲ្យភាគីដើមបណ្ដឹងរដ្ឋប្បវេណីទាំងឡាយអាចចូលរួមនៅក្នុង

---

[58] វិធានស្ដីពីនីតិវិធីនិងភស្តុតាងរបស់ ICC ត្រង់វិធាន១១៩.៣ ។

[59] វិធាន ៦៣.១ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង ។

[60] ជនត្រូវចោទ អាចប្ដឹងឧទ្ធរណ៍ជំទាស់នឹងសេចក្ដីសម្រេចឃុំខ្លួនពន្ធោះអាសន្នបានផ្អែកតាមវិធាន ៦៣.៤ ហើយសហព្រះរាជអាជ្ញា អាចប្ដឹងឧទ្ធរណ៍តវ៉ាចំពោះសេចក្ដីសម្រេចដោះលែងបណ្ដោះអាសន្នបានអនុលោមតាមវិធានផ្ទៃក្នុង ។

[61] តាមពិតគឺមានកាលៈទេសៈជាច្រើននៅក្នុងវិធានផ្ទៃក្នុងនៅពេល ដែលភាគីខ្លះត្រូវបានដកចេញឬគ្រាន់តែពិគ្រោះយោបល់តែប៉ុណ្ណោះ ហើយដែលមិនត្រូវបានអនុញ្ញាតឲ្យចូលរួមដោយពេញលេញនៅក្នុងសវនាការ ។ ឧទាហរណ៍ សូម្បីតែសហព្រះរាជអាជ្ញាក៏ត្រូវបានដក ចេញមិនឲ្យចូលរួមនៅក្នុងពេលចូលបង្ហាញខ្លួនជាលើកដំបូងក្រោមវិធាន ៥៧.១ ដែរឬគេគ្រាន់តែស្នើសុំមតិរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាតែ ប៉ុណ្ណោះផ្អែកតាមវិធាន ៦៤.១ លើបញ្ហាស្ដីពីការដាក់ឲ្យស្ថិតនៅក្រោមការត្រួតពិនិត្យរបស់តុលាការ ។ ក៏ប៉ុន្តែនេះគឺមិនទាន់បដិសេធ ឋានៈរបស់ពួកគេជាភាគីនៅឡើយទេ ។

គ្រប់សវនាការលើបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍ទាំងអស់ដែលបើកធ្វើដោយអង្គបុរេជំនុំជម្រះ ក៏ប៉ុន្តែអាចគ្រាន់តែ ផ្តួចផ្តើមគំនិតក្នុងការធ្វើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍តែនៅក្នុងកាលៈទេសៈដោយឡែកមួយចំនួនប៉ុណ្ណោះ ។ ការបកស្រាយផ្ទុយពីនេះ មុខជានឹងកំហិតសិទ្ធរបស់ភាគីដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីក្នុងការតាំងខ្លួនជា"ភាគីមួយ" នៅក្នុងដំណើរការនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ ដោយផលប្រយោជន៍របស់ខ្លួននៅក្នុង ដំណើរការនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌមិនមានអ្វីជាតំណាងឲ្យពួកគេ ។ អង្គបុរេជំនុំជម្រះ មុខជានឹងធ្វើ សេចក្តីសម្រេចលើបញ្ហាពាក់ព័ន្ធដោយមិនមានជំនួយពីភាគីមួយក្នុងចំណោមគូភាគីនៅក្នុងសវនាការ ដែលអាចស្តែងចេញនូវភាពជាក់លាក់មួយក្នុងការធ្វើសេចក្តីសម្រេចដោយផ្អែកលើភាគីតែម្ខាងប៉ុណ្ណោះ (*de facto ex parte* decicion) ។ សំខាន់ជាងនេះ ដោយសារអង្គបុរេជំនុំជម្រះអាចពិនិត្យមើលអំពីនីយ័តភាពនៃដំណើរការស៊ើបសួរ នៅក្នុងគ្រប់ដំណាក់កាលនោះ ការច្រានចោលនូវសិទ្ធិរបស់ភាគីដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីមិនឲ្យចូលរួមនៅក្នុងសវនាការ អាចនឹងធ្វើឲ្យខូចប្រយោជន៍យ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរដល់សិទ្ធិក្នុងការតាំងខ្លួនជាភាគីមួយរបស់ពួកគេ និងអាចជាការដកហូតចេញនូវជំនួយរបស់ពួកគេដល់អង្គបុរេជំនុំជម្រះនៅលើបញ្ហាដែលសំខាន់ៗ[62] ។

២០. ការទទួលស្គាល់ជនរងគ្រោះទាំងឡាយថាជាភាគី - ហើយថា មិនមែនគ្រាន់តែជាវត្ថុប៉ុណ្ណោះទេ - នៅក្នុងគ្រប់ដំណាក់កាលនៃដំណើរការនីតិវិធី ត្រូវបានណែនាំដោយការពិនិត្យពិចារណាទៅលើផ្នែកច្បាប់ និងផ្នែកគោលនយោបាយដ៏ត្រឹមត្រូវ ។ ជនរងគ្រោះទំនងជាត្រូវបានជូនដំណឹងបានយ៉ាងប្រសើរបំផុតអំពីប្រភេទនិងវិសាលភាពនៃបទល្មើសដែលបានចោទប្រកាន់ ។ ការចូលរួមរបស់ពួកគេនាំយកមកជូនតុលាការជាដំបូងគេនូវការយល់ដឹង និងទស្សនៈវិស័យអំពីមនុស្សនៅក្នុងព្រឹត្តិការណ៍ទាំងនោះ ។ ជាក់ស្តែងគឺពួកគេអាច ផ្តល់ព័ត៌មានដល់តុលាការអំពីបញ្ហានៃការប៉ះទង្គិចយ៉ាងខ្លាំងដល់ជនរងគ្រោះនិងសាក្សីនានា ការរំខានដល់សណ្តាប់ធ្នាប់សាធារណៈ ការប្រើឥទ្ធិពលទៅលើជនរងគ្រោះនិងសាក្សី ការបំផ្លាញស្តុតាង បញ្ហាផ្សេងៗ

[62] សូមអានបទដ្ឋាននៃការពិនិត្យសារឡើងវិញលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍នៅក្នុងពាក្យសុំឲ្យដោះលែងជាបណ្តោះអាសន្ន ដែលអង្គបុរេជំនុំជម្រះបានដាក់ចេញនៅក្នុងករណីរបស់ ឌុច ។ *ករណីរបស់ កាំង ហ្កេកអ៊ាវ ហៅឌុច* សេចក្តីសម្រេចលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ជំទាស់នឹងដីកាសម្រេចឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្ន ឈ្មោះ កាំង ហ្កេកអ៊ាវ ហៅ ឌុច លេខស៊ើបសួរ ០០១/១៨-០៧-២០០៧-អ.វ.ត.ក-ក.ស.ច.ស (អ.ប.ជ ០១) ចុះថ្ងៃទី០៣ ធ្នូ ២០០៧ កថាខណ្ឌទី ៨ ។ សូមអានផងដែរ ក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌរបស់ប្រទេសកម្ពុជា ត្រង់មាត្រា២៦១ ។ ការដាក់ជូនរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា ស្តីពីការចូលរួមរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី

ដែលពាក់ព័ន្ធដោយផ្ទាល់ទៅលើការពិនិត្យពិចារណាអំពីការឃុំខ្លួនចុងចោទជាបណ្ដោះអាសន្ន ។ ការចូលរួមរបស់ពួកគេនៅក្នុងដំណាក់កាលបឋមនេះគឺកាន់ តែសំខាន់ថែមទៀត នៅពេលដែលតុលាការធ្វើការកំណត់ដោយពិនិត្យមើលតែមួយភ្លែត (*a prima facie*) លើបញ្ហាជាជាងនៅក្នុងដំណាក់កាលជំនុំជម្រះក្ដី ដែលតុលាការធ្វើការពិនិត្យគ្រប់ភស្តុតាងទាំងអស់ផ្អែកតាមបទដ្ឋាននៃការហួសវិមតិសង្ស័យ[63] ។ ក្នុងកំរិតទូលំទូលាយជាងនេះ ការចូលរួមរបស់ជនរងគ្រោះនាំមកនូវការជឿទុកចិត្តចំពោះដំណើរការនីតិវិធី ដែលដើរតួនាទីយ៉ាងសំខាន់បំផុតក្នុងការអប់រំ និងរួមចំណែកនៅក្នុងការផ្សះផ្សានៅក្នុងសង្គមនៅក្រោយពេលមានជម្លោះដូចជាប្រទេសកម្ពុជានេះ[64] ។

២១. ជាសង្ខេប សហព្រះរាជអាជ្ញា សូមស្នើដាក់ជូនថាវិធានរបស់តុលាការនេះផ្ដល់នូវសេចក្ដីថែងដ៏លំអិតជាងគេបំផុត និងដែលរួមបញ្ចូលផងដែរនូវរបបកំណត់ស្ដីពីការចូលរួមជនរងគ្រោះក្នុងនាមជាដើមបណ្ដឹងរដ្ឋប្បវេណីក្នុងចំណោមយុត្តាធិការអន្តរជាតិនានា[65] ។ ក៏ប៉ុន្តែដើម្បីផ្ដល់នូវប្រសិទ្ធិភាពឲ្យបានពេញលេញដល់តុលាការនេះ អង្គបុរេជំនុំជម្រះត្រូវតែធ្វើការថ្លឹងថ្លែង ម្ខាងអំពីសិទ្ធិរបស់ជនរងគ្រោះដែលមានចំនួនដ៏ច្រើនដែលត្រូវចូលរួមប្រកបដោយអត្ថន័យនៅក្នុងសវនាការ - ដែលជាសិទ្ធិមួយដែលក្នុងវិធានបានការពារដែលមិនអាចប្រកែកបាន និងដែលត្រូវបានទទួលស្គាល់នៅក្នុងច្បាប់ស្ដីពីសិទ្ធិមនុស្ស - និងម្ខាងទៀតអំពីសិទ្ធិរបស់ចុងចោទដែលត្រូវទទួលបាននូវការជំនុំជម្រះក្ដីដោយត្រឹមត្រូវយុត្តិធម៌ និងដោយឆាប់រហ័ស ប្រកបដោយភាពសមហេតុផល។

[63] ជាពិសេស នៅក្នុងពេលធ្វើការកំណត់សម្រេចអំពីបញ្ហាផ្សេងៗ តាមវិធាន ៦៣.៣.ក និង ខ។

[64] *សូមអានករណីរឿងរបស់* Stanh *និងគូកន* មាត្រា fn.10 (ដែលពិភាក្សាអំពីការតភ្ជាប់គ្នារវាងការផ្សះផ្សារនិងការចូលរួមរបស់ជនរងគ្រោះដែលបានបង្ហាញឲ្យឃើញច្បាស់ដោយគណៈកម្មការស្វែងរកការពិតនិងការផ្សះផ្សារនៃអាហ្វ្រិកខាងត្បូង ដែលក្នុងនោះចម្លើយត្រូវបានប្រមូលចងក្រងមកពីជនរងគ្រោះដោយសារការរំលោភសិទ្ធិមនុស្សប្រមាណជិតពីរម៉ឺនបួនពាន់នាក់ ។

[65] សហព្រះរាជអាជ្ញា កត់សំគាល់ឃើញថាទោះបីជាមានចែងនៅក្នុងច្បាប់ហើយក្ដី ការណ៍នេះមិនអាចអនុវត្តបាននោះក្នុងប្រទេសកម្ពុជាទេ ។ ក៏ប៉ុន្តែដោយសារការគិតគូរពេញទំហឹងអំពីសិទ្ធិរបស់ភាគីដើមបណ្ដឹងរដ្ឋប្បវេណីនានាអនុលោមតាមវិធាន និងដើម្បីប្រតិបត្តិតាមទម្លាប់អនុវត្តន៍ និងបទដ្ឋានអន្តរជាតិ-ជាពិសេសតាមទម្លាប់អនុវត្តន៍និងបទដ្ឋានរបស់ ICC-អង្គបុរេជំនុំជម្រះអាចពិនិត្យពិចារណាក្នុងការអនុញ្ញាតឲ្យមានការចូលរួមរបស់ភាគីដមបណ្ដឹងរដ្ឋប្បវេណីឲ្យបានយ៉ាងទូលំទូលាយបំផុតតាមដែលអាចធ្វើទៅបាននៅក្នុងពេលបើកសវនាការរបស់ខ្លួន រួមទាំងនៅក្នុងសវនាការលើបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍ស្ដីពីការឃុំខ្លួនបណ្ដោះអាសន្នផង ។

00164736

C11/44

២២. អាស្រ័យហេតុនេះ សហព្រះរាជអាជ្ញា សូមស្នើអង្គបុរេជំនុំជម្រះមេត្តាធ្វើការពិនិត្យពិចារណាលើសេចក្តីស្នើយោបល់ស្តីពីរបបកំណត់ក្នុងការគ្រប់គ្រងលើការចូលរួមរបស់ភាគីដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីនៅក្នុងពេលសវនាការលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ស្តីពីការឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្នដែលធ្វើនៅចំពោះមុខអង្គបុរេជំនុំជម្រះដែលមានដូចដូចខាងក្រោមនេះ:

១)- គ្រប់ភាគីដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីទាំងអស់ដែលបានចូលរួមនៅក្នុងការស៊ើបសួរ ដែលក្នុងនោះដើមបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍កំពុងតែត្រូវបានស៊ើបសួរ អាចត្រូវបានចាត់ទុកថា មានសិទ្ធិអាចចូលរួមនៅក្នុងសវនាការឧទ្ធរណ៍ស្តីពីការឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្នបាន ។

២)- រាល់ភាគីដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីទាំងអស់ដែលមានបំណងចង់ចូលរួមនៅក្នុងសវនាការលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ស្តីពីការឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្ន ត្រូវដាក់ចម្លើយតបជាលាយលក្ខណអក្សររបស់ខ្លួនទៅនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍អនុលោមតាមសេចក្តីណែនាំស្តីពីការដាក់ឯកសារ ។ បន្ទាប់ពីបានទទួលនូវចម្លើយតបជាលាយលក្ខណ៍អក្សរនេះ អង្គជំនុំជម្រះ អាចស្នើសុំឱ្យភាគីមួយ ឬច្រើនធ្វើការជ្រើសរើសតំណាងរួមចំនួនមួយរូប "ជាជនរងគ្រោះ ឬជាមេធាវី ការពារក្តីមួយរូប" ដើម្បីដោះស្រាយរឿងនេះ ។

៣)- ចម្លើយតបជាលាយលក្ខណ៍អក្សរត្រូវតែរៀបរាប់ឱ្យបានច្បាស់លាស់អំពីអង្គហេតុ និងអង្គច្បាប់ស្តីពីបញ្ហាថា ហេតុដូចម្តេចបានជាភាគីដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីដោយឡែកណាមួយជំទាស់ ឬគាំទ្រចំពោះករណីរឿងរបស់ដើមបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ ។ អាចបើកចំហដល់អង្គបុរេជំនុំជម្រះក្នុងការចាត់ទុកចម្លើយតបជាលាយលក្ខណ៍អក្សររបស់ភាគីដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីថា គ្រប់គ្រាន់សម្រាប់គោលបំណងនៃសវនាការ ហើយដូចនេះ អង្គបុរេជំនុំជម្រះអាចមិន អនុញ្ញាត្តិឱ្យភាគីនោះធ្វើសេចក្តីថ្លែងដោយផ្ទាល់មាត់តំណាងជួសមុខទេ ទោះបីជាភាគី នោះត្រូវបានអនុញ្ញាតឱ្យចូលទៅអង្គុយនៅក្នុងសាលសវនាការក្តី ។

៤)- អង្គបុរេជំនុំជម្រះ មានឆន្ទានុសិទ្ធិធ្វើការបដិសេធសិទ្ធិរបស់ភាគីដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្ប

វេណីណាមួយក្នុងការថ្លែងសំអាងដោយផ្ទាល់មាត់ ទោះបីជាភាគីនោះបានចូលរួម នៅក្នុងការស៊ើបសួរដែលក្នុងនោះ ដើមបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍កំពុងតែត្រូវបានស៊ើបសួរក្តី ក៏ប៉ុន្តែមិនមានការដាក់ជូននូវឯកសារពាក់ព័ន្ធណាមួយ ដែលត្រូវបានធ្វើឡើងទាក់ទិន នឹងករណីដោយឡែករបស់ដើមបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍នោះទេ ។

៥)- បើសិនជាភាគីដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីមួយចូលរួមនៅក្នុងការស៊ើបសួរនៅក្រោយរយៈពេលត្រូវដាក់ចម្លើយតបជាលាយលក្ខណ៍អក្សរផុតកំណត់នោះ អង្គបុរេជំនុំជម្រះអាចអនុញ្ញាតឱ្យភាគីនោះស្នើផ្តល់ជូននូវសេចក្តីសំអាងជាលាយលក្ខណ៍អក្សរនៅក្នុងរយៈពេលយ៉ាងយូរ ៤៨ ម៉ោង មុនពេលចាប់ផ្តើមបើកសវនាការលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ស្តីពីការឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្ន ។

៦)- អង្គបុរេជំនុំជម្រះក៏អាចអនុញ្ញាតផងដែរឱ្យភាគីដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីនានា ផ្តល់នូវសេចក្តីសំអាងជាលាយលក្ខណ៍អក្សររបស់ខ្លួនដល់សហព្រះរាជអាជ្ញា រួចហើយស្នើឱ្យសហព្រះរាជអាជ្ញា ធ្វើការដោះស្រាយសេចក្តីសំអាងលើចំណុចពិសេសៗ ដែលលេឡើងនៅក្នុងសេចក្តីសំអាងជាលាយលក្ខណ៍អក្សរទាំងនោះ ។

៧)- ភាគីដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីអាចស្នើសុំ ឬត្រូវបានផ្តល់ការអនុញ្ញាតនូវវិធានការការពារផ្សេងៗតាមដែលអង្គបុរេជំនុំជម្រះយល់ឃើញថាចាំបាច់[66] ។ និង

៨)- ក្នុងការធ្វើសេចក្តីសម្រេចទៅលើកម្រិតនៃការចូលរួមរបស់ភាគីដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេ - ណីនានា ពេលធ្វើសវនាការលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ស្តីពីការឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្ន អង្គបុរេជំនុំជម្រះ អាចធ្វើការពិគ្រោះយោបល់[67]ជាមួយអង្គភាពជនរងគ្រោះ និងស្នើសុំយោបល់ពីអង្គភាពនេះ តាមការចាំបាច់ ៕

សូមដាក់ជូនដោយសេចក្តីគោរពអំពីយើងខ្ញុំ ។

---

[66] ស្របតាមស្មារតីវិធានផ្ទៃក្នុង គ្រង់វិធាន ២៩ ។

[67] ការស្នើជាយោបល់នេះគួរតែស្របគ្នា ក៏ស្ថិតប៉ុន្តែក្នុងស្មារតីនៃសេចក្តីណែនាំស្តីពីការចូលរួមរបស់ជនរងគ្រោះ ។ សូមអាន សេចក្តីណែនាំអនុវត្ត មាត្រា៣.១០ ។

ធ្វើនៅភ្នំពេញ ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា
នៅថ្ងៃទី២២ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០០៨

សហព្រះរាជអាជ្ញា

លោក យ៉េត ចរិយា	**លោក** Robert PETIT
សហព្រះរាជអាជ្ញារង	សហព្រះរាជអាជ្ញា